

Nasjonalt nettverk for kvinnehistorie Hovedansvarlig museum: Kvinnemuseet

Referat fra femte nettverkssamling 31. januar – 1. februar 2008 på Rolighed, Kongsvinger

Deltagere:

Unni Rustad, Kilden, Heidi Arild, Næs Jernverksmuseum, Kari Gaarder Losnedahl, Bergen Museum, Hilde Woxen Stormark og Kristin Skjelbred, Nord-Jarlsbergsmuseene, Åge Dalby, Norges Olympiske Museum, Ingrid Dokka, Norsk Filminstitutt, Trude Pellerud, Høgskolen i Oslo, Åsne Tanga Stolpe, Kongsvinger/Vinger Historielag, Jorunn Engen, Ola Storbråten, Mona Holm, Lisbeth A. Chumak, Liv Wennewold, Gunn Langseth, Kari Gjerstadberget, Ingun Aastebøl og Kari Sommerseth Jacobsen fra Kvinnemuseet.

Program:

Torsdag den 31. januar:

- 1600 Kaffe og kake på Kvinnemuseet
- 1630 Velkommen og presentasjoner
- 1700 ”Uhørte stemmer”
Unni Rustad
- 1800 ”Til Elise”. Elise Kristensen – finnes det spor etter kvinnfolktråkket?
Museumskonsulent Hilde Woxen Stormark og formidlingsansvarlig Kristin Skjelbred ved Nord-Jarlsbergsmuseene
- 1900 Absint hos Dagny Juel
Middag og bohemaften i Café Dagny

Fredag den 1. februar:

- 0900 ”Kvinnene – de olympiske lekernes seierherrer”
Direktør Åge Dalby ved Norges Olympiske Museum
- 1000 ”Dokument hundre kvinner”
Statusrapport ved direktør Kari Sommerseth Jacobsen
Utvexling av erfaringene hittil
- 1200 Lunch
- 1300 Avreise

Møtereferat

Direktør Kari Sommerseth Jacobsen ønsket velkommen, og hilste fra de øvrige museene i nettverket som ikke kunne være til stede på samlingen i år – Mia Lindrup og Elisabeth Aalmo fra Norsk Filminstitutt, Mari Møystad fra Glomdalsmuseet, Randi Nygaard Lium fra Trondheim Kunstmuseum, og Ann Kristin Aasgaard Eidissen fra Helgeland Museum. Også i år har ABM-utvikling bevilget midler til ”Dokument hundre kvinner”: 150.000 kroner til dette viktige innsamlingsarbeidet.

Unni Rustad: ”Uhørte stemmer”

Unni Rustad, kjent kvinneaktivist fra 1970-tallet, har alltid vært opptatt av kvinnehistorie. Hun har vært engasjert av Kilden siden 2006 for å intervju ni kommunist- og fredskvinner som var aktive under krigen. Deres livshistorier ligger nå ute på hjemmesidene til Kilden. Disse kvinnene har frem til i dag vært ganske usynlige, de har opplevd trakasseringer som de aldri har anmeldt. Unni Rustad sier vi er i ferd med å miste masse historie når disse gamle kvinnene etter hvert blir borte.

Følgende erfaringer ønsker Unni Rustad å dele med oss når det gjelder å intervju gamle kvinner:

1. Du må ha lyst til å gjøre det. Det er krevende. Du må være nysgjerrig.
2. Du må helst vite litt på forhånd.
3. Redegjør for hvem du er, og hva du synes er interessant. Informanten styrer intervjuet. Du må ha ærbødighet for levd liv, for det levde livet du får høre om.
4. Unni Rustad er ikke forsker. Hun viser følelser og sier: Du må ha hatt det vanskelig!
5. Lydbånd er viktig.
6. Spør åpne spørsmål: Hvordan var dette for deg?
7. Du må lytte, og ikke avbryte. (Unni synes selv hun avbrøt for mye når hun i ettertid hørte hva som ble sagt)
8. Unni satte opp en åpen liste over det hun ønsket å spørre om, med hovedbolker.
9. Det er en stor gave å få fortelle sin egen historie.
10. Ikke tenkt på at du plager henne.
Unni satt aldri mindre enn tre timer hos informanten. Ved utskrivningen er det tull å ta med alle ær og åer. Ta bort halve setninger. Send utskriften tilbake for godkjenning.
11. Ha utstyret i orden!
12. Man blir fort gode venner
13. Send takkekort og julehilsen.
14. De har lov til å angre. De eier sin egen historie.
15. Mye kan være veldig sensitivt.
16. Det tar lang tid å skrive ut intervjuet. Skriv ut alt, også våre spørsmål.

Unni Rustad synes at mødrene våre er blitt mer synlige, og dette fryder henne. Hun ønsker prosjektet ”Dokument hundre kvinner” lykke til!

Hilde Woxen Stormark og Kristin Skjelbred: ”Til Elise. Elise Kristensen – finnes det spor etter kvinnfolktråkket?”

På gamle Eidsfoss Jernverk der det nå er museum, ønsker de å presentere en kvinne som levde her. Valget falt på Elise Kristensen, og vi fikk høre om jakten på henne i arkiver og i folks minner – barnebarna hennes er nå i 80-årene. Jernverkshistorien er først og fremst menns historie. Dette var et mannsdominert samfunn der alt dreier seg om jernet. Men det har jo levd kvinner her, og de var selvfølgelig like viktige som mennene som arbeidet her. Hva formet Elises identitet? Man skulle bli i det samfunnet man vokste opp i. Kirkebøkene som ligger ute på nettet er en flott kilde som museet i sin jakt på Elise har hatt stor glede av.

Presentasjonen av Elise vil lages i en leilighet maken til den hun bodde i, og utstillingen åpner til sommeren.

Heidi Arild: ”Formidling av kvinnehistorie for elever på jernverksmuseet”

Heidi Arild sier at museene trenger en oppjustering av historien når det gjelder kvinner. Hun tar museumsfag på Høgskolen i Oslo, og i en semesteroppgave har hun tatt for seg spørsmålet om hvordan kvinner og barn hadde det i verkssamfunnet for hundre år siden. Det dreier seg om å komme på sporet av hverdagslivet til de som levde her. Næs Jernverk 1665-1959 var en mannsarbeidsplass gjennom 300 år. I den tradisjonelle fremstillingen av jernverkshistorien, får vi høre om smeder og smedgutter, men ikke om kvinnene og barna.

En vanlig jobb for barna var å gå med mat til far på arbeidsplassen. I spannet var det kald grøt og surmelk. Hvem hadde laget i stand spannet?

”Det var kvinnfolka som bar vann for mannfolka var på arbeid frå 6 til 6.”

Heidi ønsket å se på kvinner og barns muligheter for valg og påvirkning før og nå – om endringer i livsvilkår. Målgruppen for denne formidlingen var ungdomstrinnet 8.-10.klasse, elever i 14-årsalderen – dvs den aldersgruppen som for 100 år siden nettopp hadde begynt i sin første jobb.

Heidi leste seg opp på faglitteratur om formidling og ungdom, hun leste historie og minnestoff, hun diskuterte med kolleger og et par lærere, hun besøkte Kvinnemuseet for å få inspirasjon og hun drev med internettsøk i tillegg til at hun jobbet med folketellingen fra 1900.

Undervisningsopplegget er ideelt sett slik:

Pedagogen besøker skolen, introduserer tema og presenterer forarbeid. Elevene skal være ”opdagelsesreisende i fortiden” og jobbe med forarbeid på skolen/hjemme. Elevene kommer til museet og blir med på felles introduksjon, aktiviteter i små grupper og fellestur med bål eller ”kaffimat”. Så gjør lærer og elever etterarbeid. Kvinneperspektivet bør være tydelig – men ikke overtydelig – tilstede gjennom hele forløpet.

Noen stikkord fra læreplanen ”Kunnskapsløftet”:

Oppfostringen skal fremme likestilling mellom kjønn

Opplæringen må formidle hvordan levekårene stadig er brakt fremover

Viten om denne del av kulturarven og historien gir både trygghet i tradisjon og beredskap til å gjøre forandringer.

Det er et mål å skape bevissthet om hvordan vår tid og vår hverdag er bestemt av tidligere generasjoners valg – og om de føringer vi legger for kommende generasjoner.

Heidi er opptatt av at vi skal dele gode ideer med hverandre.

Åge Dalby: ”Kvinnene – de olympiske lekernes seierherrer”

Innenfor den olympiske idretthistorien er det flere kjente menn enn kvinner. Kvinnens OL-historie blir sjelden fortalt. Men uten kvinnene hadde det ikke vært OL. IOC ble dannet 23.juni 1894, og styres fremdeles av gamle menn (av 115 medlemmer er det nå 15 kvinner). De har egentlig ikke orket å se svette kvinner, men de har måttet gi seg skritt for skritt. Men kvinnene er blitt tiet i hjel. Og det er urettferdig, sier Åge Dalby. Norge sa i sin tid nei til kvinner i langrenn. I 1968 fikk den første kvinnen tenne den olympiske ilden. I 1900 var det 20 kvinner med i Paris. I Beijing nå i 2008 er det påmeldt 5000 kvinner. Nesten halvparten av deltagerne i Athen i 2004 var kvinner, 192 av 200 nasjoner hadde med kvinner i troppen.

Åge Dalby presenterte de første store OL-kvinnene, deriblant Sonja Hennie.

I plenum: Fellesprosjektet ”Dokument hundre kvinner”

Kari Gjerstadberget fortalte om sine erfaringer fra det første intervjuet hun gjorde. Hun kjente informanten fra før, og syntes dette var en fordel. Men hun visste ikke alt hun ble fortalt. Kari ga henne ikke spørrelisten på forhånd, fortalte den muntlig underveis. Man må ikke bli for akademisk når man prater med ”vanlige” folk.

Ingrid Dokka fortalte fra sine erfaringer fra filmens kvinner. Noen av disse kvinnene synes noe er for privat. Men noen er også svært åpne om mye. De har filmet intervjuene, og informantene synes dette er greit. De får anledning til å klippe vekk bolker dersom de ønsker det. Disse kvinnene er lite opptatt av ting. Ingrid sendte spørrelisten på forhånd, og syntes det var greit.

Kari Gaarder Losnedahl fortalte om sine erfaringer fra akademia. Da hun begynte å lete etter kvinnene, slo det henne hvor få de er, og at de ofte kom fra utlandet. De som er spurt, har sagt ja med entusiasme. Utskriften av intervjuene blir et råmateriale.

Kari Sommerseth Jacobsen avsluttet med en oppfordring til alle om å prioritere arbeidet med Dokument hundre kvinner, tross for en travel museumshverdag med mange gjøremål. Dette er et unikt prosjekt i norsk museumshistorie, og vi må sammen nå målet om å få intervjuet hundre kvinner. Materialet kan benyttes på mange ulike måter, men det blir neste morsomme utfordring.

Deltagerne fikk omvisning i utstillingen ”Jentestreker. Tegneserier til glede og forargelse om jenters liv.” Og de fikk også høre om årets utstilling som åpner i mai: ”En annen dans. En kjærlighetshistorie om homofili.”

Referent: Kari Sommerseth Jacobsen